

УДК 371.134:003.21:74

О. М. Піддубна,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

oksana-poddubnaja00@rambler.ru

ORCID: 0000-0002-5937-0677

ЗНАЧЕННЯ НАЧЕРКІВ У ХУДОЖНЬО-ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З ДИСЦИПЛІН "МАЛЮНОК" І "ЖИВОПИС"

У статті проаналізовано проблему художньо-творчої діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва з дисциплін "Малюнок" і "Живопис". При підготовці вчителів образотворчого мистецтва виконання начерків є необхідною умовою для підвищення рівня професійної майстерності. Виконання начерків розглянуто як один із найважливіших засобів наочності в навчанні студентів малюнка і живопису. Розкрито специфіку виконання начерків, що є основою творчого та навчального малюнку. Проаналізовано принципи виконання роботи: від загального – до конкретного, від головного – до другорядного.

Представлено матеріали й техніки виконання начерків. Розкрито специфіку процесу роботи над начерком, етапи виконання, цілі й методи його здійснення. Встановлено, що виконання начерків допомагає майбутньому вчителю образотворчого мистецтва швидко оволодіти образотворчими засобами озброює практичними вміннями та навичками цілісного бачення природи й зображення, є умовою для професійного зростання студентів, виявлення їхніх інтересів і задумів з мистецьких дисциплін. Таким чином, виконання начерків – це фундамент, на якому формується професійна підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва з дисциплін "Малюнок" і "Живопис".

Ключові слова: учитель образотворчого мистецтва, малюнок, живопис, начерк, художньо-творча діяльність, професійна підготовка.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку суспільства перед вищою школою постає завдання підготовки такого спеціаліста, який повинен не тільки володіти вміннями і навичками реалістичного зображення дійсності, але й глибоко розуміти, відчувати сутність мистецтва, а головне – бути творчо активним у всіх життєвих ситуаціях. Знання основ образотворчої грамоти дає студенту можливість правильно бачити та розуміти закони побудови форми, точно відтворювати побачене. Проте цього ще недостатньо, щоб набути високого рівня професійної майстерності.

Художньо-творча діяльність надає майбутньому спеціалісту основні знання і навички з питань малюнка, живопису, розвиває творчі можливості, ознайомлює з методами виконання живописних та графічних робіт, матеріалами та обладнанням, вчить працювати з природи, добре знати теорію дисципліни, володіти навичками роботи в різних видах і жанрах живопису, вміти працювати в різноманітних художніх техніках і матеріалах. При підготовці вчителів образотворчого мистецтва виконання начерків є необхідною умовою для підвищення рівня професійної майстерності. Майбутній учитель образотворчого мистецтва, який добре володіє образотворчою майстерністю, повинен вільно володіти матеріалом, добре знати його природу, якості, демонструвати свої творчі вміння.

Усе це повинно досягатись практичними вправами. Вся система практичних завдань покликана закласти основи образотворчої грамоти, сприяти утвердженню професійних навичок виконання етюдів, начерків, довготривалих робіт, різноманітних за складністю.

Актуальність наукових досліджень. Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва завжди надавалась належна увага, положення теорії мистецької освіти та художньо-педагогічної підготовки викладачів мистецьких дисциплін обґрунтовано в працях вітчизняних учених С. Коновець, О. Отич, О. Рудницької та інших. Формуванню базових знань та вмінь із образотворчого мистецтва майбутніх учителів присвячено праці І. Мужикової, О. Каленюк. Шляхи та засоби розвитку творчого потенціалу студентів художньо-графічних факультетів у процесі вивчення художніх дисциплін досліджували В. Зінченко, Є. Шорохов. Методика формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва розглядається в роботах М. Стась. Формування творчого мислення майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі художньо-творчої діяльності висвітлюється О. Кайдановською.

Незважаючи на значну кількість досліджень, психолого-педагогічні аспекти значення начерків у художньо-творчій діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва визначені недостатньо, зазначена проблема не отримала детального висвітлення, теоретичного обґрунтування та практичного дослідження.

Мета статті полягає в розкритті специфіки процесу роботи над начерком, етапах його виконання та аналізу принципів виконання роботи: від загального – до конкретного, від головного – до другорядного. Встановлено, що виконання начерків допомагає швидкому оволодінню образотворчими засобами, озброює практичними вміннями та навичками цілісного бачення природи й зображення, є умовою для професійного

зростання студентів, виявлення їхніх інтересів і задумів.

Виклад основного матеріалу. Процес створення начерків динамічний і активний, він сприяє мобілізації творчих сил студентів, викликає необхідність здійснювати пошуки образотворчих засобів, методів вирішення зображення з метою досягнення найбільшої виразності й образності трактування зображуваного. Начерки виконуються не тільки з метою збору натурального матеріалу для подальшого виконання художньої роботи, але й для професійного удосконалення майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Начерк – це малюнок, що показує лише найважливіші, загальні риси того, що повинно бути зображене. (Прикладом є роботи, виконані у 1843 р. Т. Шевченком коли він відвідав Україну та зробив багато зарисовок, етюдів, начерків, а також композицій до майбутніх картин) [1: 284]. Начерк – це невеликий графічний, живописний твір, створений художником у швидкій, легкій манері. Призначається для швидкого відображення на полотні будь-яких задумів або спостережень у ході поточної роботи. Малюнок може бути виконаний з природи, з пам'яті або бути плодом уяви художника. Найчастіше начерк виконується олівцем і за своїм змістом наближається до ескізу [2: 306].

Начерки допомагають майбутньому спеціалісту розвивати спостережливість, вміння гостро і точно схоплювати найголовніше в природі й відкидати другорядне, несуттєве. Гостре почуття приходить не відразу, і саме начерки пробуджують здатність відтворювати побачене як яскравий образ і довго утримувати його в пам'яті студента. Ця якість вкрай необхідна майбутньому вчителю образотворчого мистецтва. Досвідчені вчителі образотворчого мистецтва використовують безліч графічних прийомів і засобів, різноманітні лінії, штрихи, плями, намагаючись якомога повніше задіяти можливості матеріалу. Застосовують змішані техніки двох і трьох матеріалів для отримання більшої виразності.

Кожен графічний матеріал володіє своїми специфічними зображувальними властивостями. Пером і тушшю роблять невеликі витончені начерки з тонкою і лаконічною лінією і малою кількістю тону. У пір'євому начерку, як і в начерку олівцем, особливо важливою є лінія.

Залежно від мети, завдань, умов, начерки виконуються різними способами і матеріалами. Найчастіше – лініями без ґрунтового моделювання форми; лініями з тоновим опрацюванням форми, із застосуванням елементів схеми побудови. Іноді начерки можуть виконуватися тоном, плямою. Матеріали, що застосовуються при начерках, дуже різноманітні. Це графітні олівці різної м'якості, кольорові олівці, туш (пензлем мокрим і сухим, а також пером), соус (мокрый і сухий), сангіна, пастель, однотонна акварель, вугілля, крейда (на тонованому папері, картоні).

Швидкі малюнки – начерки й замальовки з природи – виконують важливу роль у художньо-творчій діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва з дисциплін "Малюнок" і "Живопис".

Виконуючи начерк, студент використовує основний образотворчий засіб – лінію, майже не додаючи до неї ні штрихів, ні уточнень із виправленнями. Але більше промальований начерк, або замальовка, включає легке штрихування, а також розтирання, що має за мету передати в зображенні враження об'ємності й освітленості об'єкта. Ще більш докладним зображенням є етюд. Це теж результат швидкого малювання, але тут художник здійснює роботу, спрямовану на вивчення предмета, тому він є більш тривалим за часом виконання [3: 72].

Усі графічні зображення, які виконуються художником, як правило, не є самоцілью: вони становлять необхідну сутність життя й діяльності творчої людини. Будь-який начерк, не говорячи вже про інші швидкі малюнки, стає для майстра живим матеріалом спостережень, вражень, міркувань і обов'язково коли-небудь знаходить творче застосування. На основі такого образотворчого матеріалу може виникнути задум, втілення якого починається з дуже важливого для художника етапу роботи над майбутньою картиною або творчим малюнком це виконання попереднього ескізу.

Короточасні зарисовки – це стисла, скупа за засобами розповідь про те, що зображується. У довгостроковому малюнку лаконічно, досить переконливо передається освітлення, об'ємна форма, деякі важливі деталі. На відміну від тривалого, довгострокового малюнка, де ґрунтовно опрацьовуються навіть найдрібніші деталі складного цілого, начерки з природи найчастіше фіксують загальне враження, найголовніше в об'єктах зображення або ж, навпаки, окремі начерки природи. Водночас начерк не менше, ніж тривалий малюнок, повинен правильно передавати форму, пропорції, обсяг, просторове розташування предмета, психологічний стан зображуваного студентом. Характерна особливість начерку – простота, узагальненість, широта в передачі форми об'єкта. Студент із найбільш можливою швидкістю малює те, що зацікавило, привернуло його увагу. Нерідко образи та враження доповнюються накопиченими раніше, будять творчу активність, народжують задум майбутнього твору [4: 413].

Начерк – це не точна копія, не протокольний виклад побаченого, а загальна, образна, лаконічна інтерпретація зображуваного. Виконуючи таку роботу, майбутній учитель образотворчого мистецтва повинен свідомо відволікатися від дрібниць, другорядних деталей, зосереджуючи свою увагу на найголовнішому, прагнучи виразити зміст зображуваного об'єкта або сюжету, створити його збірний образ. Великою якістю хороших начерків є наявність у них відчуттів, настроїв, відповідних зображуваному сюжету [5: 71–73].

Начерки можуть виконуватися з навчально-пізнавальною метою. У цьому випадку малюнок є засобом вивчення природи, навколишнього життя й накопичення професійних знань та умінь. Інше творче завдання ставиться перед студентом під час виконання начерків і зарисовок з метою опрацювання деталей, окремих образів того чи іншого великого твору. Необхідність передавати в начерках найголовніше, характерне ставить перед студентами задачі досягнення виразності, образної характеристики зображуваного, що є важливим засобом залучення до процесу творчості. Особливого значення набуває начерк для розвитку зорового сприйняття, спостережливості студента, адже в цьому випадку він змушений відкидати деталі, прагне декількома лініями, штрихами схопити лише найсуттєвіше, характерне [4: 411–414].

Процес створення начерків викликає у студентів зацікавленість, робить роботу творчою. Важливою є та обставина, що студенти бачать результати своєї праці, можуть швидко виконувати декілька начерків того самого об'єкта. У них є можливість експериментувати, шукати, здійснювати цікаву і продуктивну творчу роботу [6: 162–165].

Потрібно активніше використовувати начерки в процесі виконання навчальних завдань з малюнка, живопису. Сюжетне й тематичне малювання виконується також у педагогічній практиці вчителя образотворчого мистецтва, коли йому потрібно виконувати малюнки з поясненнями до уроків, ілюструвати, доповнювати словесний виклад навчального матеріалу. Систематичні заняття значною мірою сприяють оволодінню цим видом малювання.

Ефективний розвиток творчих здібностей студентів можливий лише за умови активної цілеспрямованої діяльності впродовж усього періоду підготовки бакалаврів (галузь знань: 0101 – Педагогічна освіта, напрям підготовки: 6.010101 – Дошкільна освіта, спеціалізація: образотворче мистецтво й напрям підготовки: 6.010102 – Початкова освіта, спеціалізація: образотворче мистецтво). Важливо, щоб ця підготовка була належним чином організована і забезпечувала вирішення конкретних задач, пов'язаних з освоєнням образотворчої грамоти, розвитком здібностей, удосконаленням умінь і навичок з малюнка, живопису.

Студенти починають займатися начерками що передбачені програмою вже на перших етапах навчання. У програмі зазначені матеріали для виконання малюнка, які необхідно освоїти, виконання начерків допомагає систематизувати заняття, забезпечити відповідну послідовність в оволодінні навичками швидкого малювання, створює достатні передумови для подальшої самостійної роботи студентів. Студенти повинні добре розуміти задачі, специфіку й методи створення начерків, одержувати ґрунтовну теоретичну й практичну підготовку в цьому напрямі малювання, вирішувати в процесі роботи не тільки навчальні, але і творчі проблеми. Щоб правильно і впевнено малювати різні об'єкти, потрібно знати принципи їх будови, мати достатній попередній досвід. Звідси виникає необхідність вивчення широкого кола об'єктів за допомогою начерків, які допоможуть знайти загальні риси в побудові порівняно схожих предметів.

На всіх етапах виконання начерку потрібно прагнути виявити загальне враження від намальованого об'єкта, дати цілісне уявлення про нього. Процес роботи над швидкими зарисовками може значно сприяти формуванню і розвитку навичок цілісного бачення природи й зображення. Виконання швидких, лаконічних начерків сприяє формуванню цілісного бачення у студентів. Помітна допомога в цій справі – використання матеріалів і техніки виконання начерків, що дозволяють малювати широко, узагальнено. До них належать вугілля, сангіна. Особливо слід підкреслити значення роботи пензлем як засобом, що сприяє досягненню цілісності, узагальненості зображення.

Дуже важливою особливістю начерків є їх лаконізм. У начерках віддзеркалюються переважно головні, найістотніші характеристики об'єктів, що зображуються. Це стисла, лаконічна образотворча розповідь про побачене, задумане. Розповідь при цьому виразна, загострена, нерідко має безперечні художні переваги. "Швидкий" і "незакінчений" начерк, виконаний майстром моментально, може бути життєво правдивішим і художньо ціннішим за ретельно виписаний твір" [7: 134].

Важливе значення в оволодінні умінь цілісно й лаконічно виконувати начерки має силуетне малювання, коли основна увага спрямована на характеристику цілого, передачу загальних контурів предмета, його маси, силуету. Найчастіше такі начерки роблять пензлем і одноколірною (чорною або коричневою) аквареллю, тушшю або створюють силуетне зображення за допомогою вугілля чи темної сангіни. Загальна принципова установка при виконанні швидких начерків така: у максимально короткий термін осмислити майбутню роботу, оцінити характерні особливості об'єкта й швидко зобразити його за допомогою графічних засобів.

Чималу роль у прискоренні процесу створення зображення в начерках виконує також раціональний, методично обґрунтований принцип виконання роботи: від цілого – до частин, від головного – до другорядного. Починаючи роботу над начерками зі встановлення цілого, з характеристики великих мас, студент швидше і впевненіше здійснює процес створення зображення. Використовуючи такий принцип роботи, легше досягти лаконізму й виразності начерків. Тверде засвоєння й уміле дотримання методичної послідовності створення зображення в начерках особливо важливе для майбутнього вчителя, якому належить надалі передавати свої знання школярам.

Творчий підхід до процесу створення начерків означає відмову від шаблонних, стереотипних прийомів їх виконання й вимагає в кожному конкретному випадку відповідних виразних засобів, оригінальних

рішень.

Велике значення має систематична самостійна робота студентів над малюнками і начерками. Вона не тільки доповнює практичні заняття, але й сприяє розвитку і вдосконаленню багатьох важливих якостей і навичок. Ефективність самостійної роботи студентів залежить від ряду умов. Вагомою є активність самих студентів, розуміння ними значення і завдань таких зарисовок, регулярність їх здійснення, зацікавленість справою. Необхідно також наголосити на ролі викладача в організації і керівництві самостійною роботою, яка повинна бути добре продумана в методичному плані, щоб малювання не здійснювалося бездумно, стихійно, епізодично [6: 165].

Студентам потрібно поступово, послідовно, у методично обґрунтованому порядку вивчати різноманітну тематику при проведенні самостійних зарисовок з природи, із пам'яті, уявлення й уяви. Під час практичних занять і самостійної роботи студентам потрібно частіше практикуватися у вирішенні творчих завдань: малювання з природи, з уявлення і уяви на різні теми; виконання начерків різноманітних об'єктів у складних положеннях; створення сюжетних зарисовок на основі спостережень, творчої інтерпретації.

Важливо, щоб студенти постійно знаходилися в стані творчої активності, творчого пошуку й регулярно удосконалювалися в такому малюванні, де потрібна пам'ять, уява, де необхідно проявляти ініціативу й ухвалювати самостійні рішення. Заняття з виконання начерків якнайкраще сприяють у цьому. Видатний художник і педагог П. Чистяков відзначав: "... у малюванні важливо робити з пам'яті короткочасні (п'яти – і десятихвилинні) начерки і вправлятися у створенні композиційних малюнків..." [8: 213].

Студенти повинні твердо засвоїти принципи послідовного здійснення процесу створення начерку. Починаючи його виконання, слід заздалегідь розглянути об'єкт зарисовки, визначити його істотні, найцікавіші особливості, уявити собі задачі й кінцевий результат роботи. І все це доводиться робити протягом дуже невеликого часу, іноді майже миттєво.

Висновки. Таким чином, заняття з начерків активно сприяють розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, формуванню його особистості і зростанню професійної майстерності. Постійний самоконтроль, здійснюваний студентами, постановка відповідних задач, послідовне освоєння методів виконання начерків допоможуть оволодіти цим видом образотворчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Энциклопедический словарь юного художника / [сост. Н. И. Платонова, В. Д. Синюков]. – М. : Педагогика, 1983. – 416 с. : ил.
2. Популярная художественная энциклопедия : Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство / [гл. ред. В. М. Полевой; ред. кол. : В. Ф. Маркузон, Д. В. Сарабянов, В. Д. Синюков]. – М. : Сов. Энциклопедия. Книга II. М-Я, 1986 – 432 с. : 32 л. ил.
3. Гинзбург И. П. П. Чистяков и его педагогическая система / И. П. Гинзбург. – Л. – М., 1940. – 146 с.
4. Піддубна О. М. Розвиток творчих здібностей студентів у процесі вивчення предметів "малюнок" й "живопис" при виконанні начерків // Естетичне виховання дітей та молоді : теорія, практика, перспективи розвитку : [зб. наук. праць] / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І Франка, 2012. – С. 410–415.
5. Піддубна О. М. Формування творчої активності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у процесі занять живописом / О. М. Піддубна // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2012. – Вип 67. – С. 70–73.
6. Піддубна О. М. Організація конкурсів і виставок творчих робіт студентів як інноваційний метод професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва / О. М. Піддубна // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Педагогічні науки). – 2012. – № 22 (257) листопад. – С. 161–167.
7. Ростовцев Н. Н. Развитие творческих способностей на занятиях рисованием : [учеб. пособие для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов] / Н. Н. Ростовцев, А. Е. Терентьев. – М. : Просвещение, 1987. – 176 с. : ил.
8. Чистяков П. П. Письма, записные книжки, воспоминания / П. П. Чистяков. – М. : Искусство, 1953. – 310 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Entsiklopedicheskii slovar' yunogo khudozhnika [Young Artist's Encyclopedic Dictionary] / [Red. N. Platonova, V. Siniukov]. – M. : Pedagogika, 1983. – 416 p. : il.
2. Populiarnaia Khudozhestvennaia entsiklopediia : Arkhitektura. Zhyvopis'. Skul'ptura. Grafika. Dekorativnoie isskusstvo [Popular Artistic Encyclopedia : Architecture. Painting. Plastic Art. Graphic Arts. Decorative Art] / [gl red. V. Polevoy; red. kol. : V. Markuzon, D. Sarabianov, V. Siniukov]. – M. : Sov. Encyclopedia. Kniga II. M-Z, 1986 432 p. : 32 l. il.
3. Ginzburg I. P. Chistiakov i yego pedagogicheskaia sistema [Chistiakov and His Pedagogic System] / I. P. Ginzburg. – L. – M., 1940. – 146 p.
4. Pidubna O. M. Rozvytok tvorchykh zdibnosti studentiv u protsesi vyvchennia predmetiv "maliunok" i "zhyvopys" pry vykonanni nacherkiv [Development of Students' Creativity During Learning of Such Subjects as "Imagery" and "Painting" during Drafting] / O. M. Pidubna // Estetychne vykhovannia ditei ta molodi : teoriia, praktyka, perspektyvy rozvytku [Aesthetic Bringing up Children and Youth : Theory, Practice, Prospective] : [zb. nauk. prats'] / za red. O. Dubaseniuk, N. Sydorчук. – Zhytomyr : Pub. of Zhytomyr I. Franko State University, 2002. – P. 410–415.

5. Piddubna O. M. Formuvannia tvorchoi aktyvnosti maibutnikh vchyteliv obrazotvorchogo mystetsva u protsesi zaniat' zhyvopysom [Formation of Creative Activity of Future Fine Arts Teachers during Painting Activity] / O. Piddubna // Visnyk Zhytomyr'skogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka [Zhytomyr I. Franko State University Journal]. – 2012. – Vyp 67. – P. 70–73.
6. Piddubna O. M. Organizatsiia konkursiv s vystavok tvorchykh robit studentiv yak innovatsiinyi metod profesiinoi pidgotovky maibutniogo vchytelia obrazotvorchogo mystetsva [Organization of Competitions and Exhibitions of Students' Artistic Works as the Innovative Method of Training of Future Fine Arts Teachers] / O. M. Piddubna // Visnyk Lugans'kogo natsional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka (Pedagogichni nauky) [Luhansk Taras Shevchenko National University Journal (Pedagogic Sciences)]. – 2012. – № 22 (257) November. – P. 161–167.
7. Rostovtsev N. Razvitiie tvorcheskikh sposobnostei na zaniatiakh risovaniem [Development of Creativity during Painting Lessons] : [ucheb. posobiie dlia studentov khudozh.-graf. fak. ped. in-tov] / N. Rostovtsev, A. Terentiev. M. : Prosveschenie, 1987. – 176 p. : il.
8. Chistiakov P. Pis'ma, zapisnyie knizhki, vospominaniia [Letters, Notebooks, Recollections] / P. Chistiakov. – M. : Iskusstvo, 1953. – 310 p.

Поддубная О. М. Значение набросков в художественно-творческой деятельности будущих учителей изобразительного искусства по дисциплинам "Рисунок" и "Живопись".

В статье проанализировано проблему художественно-творческой деятельности будущих учителей изобразительного искусства по дисциплинам "Рисунок" и "Живопись". При подготовке учителей изобразительного искусства, выполнение набросков является необходимым условием для повышения уровня профессионального мастерства. Выполнение набросков рассмотрено как одно из важнейших средств наглядности в обучении студентов рисунку и живописи. Раскрыто специфику выполнения набросков, что является основой творческого и учебного рисунка. Проанализированы принципы выполнения работы: от общего – к частному, от главного – к второстепенному. Представлены материалы и техники выполнения набросков. Раскрыта специфика процесса работы над наброском, этапы выполнения, цели и методы его осуществления. Установлено, что выполнение набросков помогает будущему учителю изобразительного искусства быстрому овладению изобразительными средствами, вооружает практическими умениями и навыками целостного видения природы и изображения, является условием для профессионального роста студентов, выявления их интересов и замыслов по художественным дисциплинам. Таким образом, выполнение набросков – это фундамент, на котором формируется профессиональная подготовка будущего учителя изобразительного искусства по дисциплинам "Рисунок" и "Живопись".

Ключевые слова: учитель изобразительного искусства, рисунок, живопись, набросок, художественно-творческая деятельность, профессиональная подготовка.

Piddubna O. M. The Value of Sketching in Creative Art Activities of Prospective Fine Arts Teachers Specializing in Drawing and Painting.

The article focuses on prospective fine arts teachers' creative art activities. The author states that the latter contribute to basic knowledge acquisition and formation of drawing and painting skills, develop learners' creativity, introduce painting and graphics techniques, materials and equipment needed as well as teach students to draw and paint from life. When training prospective fine arts teachers, sketching is considered to be a prerequisite for improving professional skills. Despite a significant amount of research, the problem under consideration is not thoroughly covered.

Creative art activities of prospective fine arts teachers specializing in Drawing and Painting are analyzed. Sketching is viewed as one of the effective visual means in teaching Drawing and Painting to students. The characteristics of building sketches as the basis for analytic and creative drawings and paintings are revealed. General-to-specific and specific-to-general patterns of sketching are analyzed. Features of sketching, its stages, aims, techniques and materials are described. It is noted that graphic materials possess specific graphic properties. Sketching promotes the development of observation skills, skills to acutely and accurately grasp the most important and to reject minor details, to view life and image holistically, to master visual tools. As a prerequisite for students' professional development, expression of their interests and ideas, sketching is also defined as the basis for prospective fine arts teachers' training.

Key words: fine arts teacher, a drawing, a painting, a sketch, creative art activities, professional training.